

TARİHİMİ NE KADAR BİLİYORUM: ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK GENÇLERİNİN TÜRK TARİHİNE YÖNELİK ALGILARI

Özet

Bu araştırmada, Almanya'da yaşayan, 15-18 yaş aralığında olan, ortaöğretime devam eden Türk gençlerinin öğrenim gördükleri okullardaki tarih eğitimi ve Türk tarihi ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu; amaçlı örneklem tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Almanya'nın Berlin şehrinde yaşayan ve orada öğrenimlerine devam eden 19 kadın 8 erkek olmak üzere toplam 27 Türk kökenli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin tarih derslerinin ve bu derslere ayrılan sürenin az olduğu ve bu durumun tarih eğitimi açısından yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Türk tarihi ile ilgili bilgileri okul dışından, internet üzerinden, ailelerinden ve dini eğitim esnasında öğrendikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin Türk tarihi ile ilgili bilgi düzeylerin alt düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda, tarih derslerinin objektif bir şekilde işlenmediğini söylemek mümkündür.

ULUSLARARASI TÜRK
DÜNYASI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
INTERNATIONAL
JOURNAL OF TURKISH
WORLD STUDIES
CILT 3 / SAYI 4 / EKİM
2020

Sorumlu Yazar
Corresponding Author

Nevzat TOPAL
Melek KÖRÜKÇÜ
Abdullah ULUÇAY
NOHÜ, FEF, Tarih ABD,
nevzattopal@hotmail.com
NOHÜ, Eğitim Fakültesi,
Sosyal Bilgiler Eğitimi
ABD, [melekulu-
soy01@gmail.com](mailto:melekulu-soy01@gmail.com)
NOHÜ, SBE Tarih ABD
Yüksek Lisans Öğrencisi,
abdullahulucay@gmail.com

Gönderim Tarihi

Received
26.10.2020

Kabul Tarihi

Accepted
07.11.2020

Atf

TOPAL, Nevzat,
KÖRÜKÇÜ, Melek,
ULUÇAY, Abdullah
(2020). "Tarihimi Ne
Kadar Biliyorum:
Almanya'da Yaşayan
Türk Gençlerinin Türk
Tarihine Yönelik
Algıları", *Uluslararası
Türk Dünyası Araştırmaları*
Dergisi, (3/4), 36-51

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Anahtar Sözcükler: Almanya, Türk Tarihi, Tarih Eğitimi, Öğrenci

Abstract

In this study, it was aimed to determine the views of Turkish youth living in Germany, between the ages of 15-18, who attend secondary education, about history education and Turkish history in the schools where they study. Research is a qualitative case study. The working group of the study was determined using the maximum diversity sampling technique, which is one of the targeted sampling techniques. A total of 27 Turkish-born students, 19 women and 8 men, live in Berlin, Germany and continue their studies there, constitute the working group of the study. Data from the study was obtained using a semi-structured interview form. The collected data is analyzed by content analysis. It was found that the students involved in the research had little history lessons and the time allocated to these courses, and this was insufficient in terms of history education. It was determined that students learned information about Turkish history from outside the school, over the internet, from their families and during religious education. However, it was found that the students' knowledge of Turkish history was at a lower level. According to the results obtained within the scope of the research, it is possible to say that the history courses were not processed objectively.

Key Words: Germany, Turkish History, History Education, Student

Giriş

20. yüzyılda dünyada merkezi Avrupa olan iki dünya savaşı yaşanmıştır. Bu savaşların ardından barışın kalıcı olması ve savaşların tekrar yaşanmaması için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar içerisinde tarih öğretimine ayrıca yer verilmiştir. Çünkü tarih dersi birçok dersten farklı bir disiplin alanıdır. Bu farklılık ise tarihin özgün deneyimi ile çalışılan konu arasında doğrudan bir ilişki olmamasından kaynaklanmaktadır. Nitekim tarihin ana materyalleri bireylerin geçmişteki etkinliklerinden ve bunların kayıtlarından oluşmaktadır (Ata, 2014). Tarihin farklı bir ders olmasının yanı sıra tarih öğretiminin objektifliği ise her zaman tartışma konusu olan farklı bir boyut olmuştur. Tarih öğretiminin ideolojik anlayış çerçevesi içinde şekillenmesi, bu tartışmaya zemin oluşturmuştur. Gele-

neksel tarih öğretimi kapsamında çocuklara tarih öğretilmesinin en önemli sebebi, onların ait oldukları grubun geçmişine saygı duymalarını sağlamak olmuştur. Ancak karşılaşılan milliyetçi önyargılar - kalıpyargılar, yabancı grupların ihmali, ötekinin varlığı ve yabancı düşmanlığı sonucu ülkeler, tarih kitaplarında, çağdaş tarih öğretimi yaklaşımına uygun konular ele almaya başlamıştır.

Bu kapsamda 1946 yılında Unesco tarafından hazırlanan “Looking at the World Through Textbooks” (Dünyaya Ders Kitapları Üzerinden Bakış) adlı rapor içeriği açısından önemlidir. Rapora göre ders kitapları karşılıklı anlayış becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmamıştır. Karşılıklı anlayışı geliştirmek için küresel bir tarih anlayışına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı da toplumun değerlerine ve diğer bireylerle birlikte yaşamının normlarına uygun kuralların hayata geçirilmesi karşılayacaktır. 1974 yılında UNESCO “Uluslararası Anlayış, İşbirliği ve Barış için Eğitim ile İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere İlişkin Eğitim Konusunda Tavsiye Kararı”nı benimsemiştir. Bu kararda evrensel değerlere önem verilmiş, farklı milletler arasında karşılıklı bilgi ve anlayışı arttıracak çalışmaların yapılması gerekliliği dile getirilmiştir. Avrupa’da 60’lı yıllardan itibaren öğrencilere eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 1983 yılında “The Promotion of an Awareness of Europe in Secondary Schools” (Ortaöğretimde Avrupa Bilincinin Teşviki) başlıklı tavsiye kararı yayınlanmıştır. Bu karar doğrultusunda tarih öğretiminde ön yargının kaldırılacağı çağdaş bir tarih öğretim müfredatı önerilmiştir. Bu önerideki asıl amaç ise Avrupa’nın tarihi dönemleri içerisinde farklı ülkeler, farklı dinler ve farklı bakış açıları arasındaki etkileşimin öne çıkarılarak Avrupa’da yaşayan farklı milletler arasında güçlü bir anlayış ve güven zemini oluşturmaktır ((Safran ve Ata, 1996; Yalı, 2016; Council of Europe, 2020).

Avrupa’da tarih öğretimi ile ilgili olarak 1990 yılına gelindiğinde Georg Eckert Enstitüsü işbirliği ile Almanya’da “Ders Kitapları Analizinde Tarih ve Sosyal Araştırma Metodolojileri” adı ile bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştayın ardından, “Yeni Avrupa’da Tarih Öğretimi” (1991 Belçika), 1815’ten Bugüne Değişen Sınırlar Özelinde Tarih Öğretimi”

(1993 Hollanda), “Tarih Öğretimi ve Avrupa Bilinci” (1994 Yunanistan), “Avrupa’da Tarih, Demokratik Değerler ve Hoşgörü” (1994 Bulgaristan) isimli sempozyumlar yapılmıştır. Bununla birlikte tarih öğretiminde çoklu bakış açısının geliştirilmesi, ulusal yaklaşımların arttırılması amacıyla 2002 yılında Avrupa Konseyi’nin tavsiye kararı üzerine “Tarih Öğretiminde Avrupa Boyutu” adlı proje hayata geçirilmiştir. 2010 yılında ise “Sınırlarla Ayrılmamış Bir Avrupa için Ortak Tarih Projesi” hazırlanmıştır. Proje, kültürel gelişime katkıda bulunmayı amaçlamanın yanı sıra bir arada yaşama sürecini ele almış ve bu sürecin bireylere öğretilmesi noktasında çalışmalar yapılmasına vurgu yapmıştır (Yalı, 2016).

Alman eğitim sisteminin ana amacı bireyler arasında hiçbir fark gözetmeksizin tüm bireylere eşit eğitim imkanı sağlamak ve bireyler arasında hoşgörü iklimi oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda da ders araç ve gereçleri öğrencilere ücretsiz olarak sunulmaktadır. Okullar için gerekli olan çalışma kılavuzlarının hazırlanması, siyasi veya sosyal projelerin hayata geçirilmesi, okulların denetlenmesi, kanun tasarılarının hazırlanması, eyalet parlamentosu (Landtag) tarafından kabul edilen yasaların hayata geçirilmesi Almanya Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığının (Bundesministerium für Bildung und Forschung) sorumluluğu altındadır. Ayrıca; eğitim kalitesinin geleceğe yönelik yatırımlarla arttırılması, eğitimin uluslararası alanda rekabet edebilecek güçte olması ve bu gücün korunması, bireysel sorumluluğun arttırılarak eğitim fırsatlarının güvence altına alınması, okulların bağımsızlığının ve özerkliğinin güçlendirilmesi de bakanlığın görevleri arasındadır. Alman eğitim sisteminde zorunlu eğitim 12 yıldır ve 6-18 yaş arasındaki bireyleri kapsamaktadır. Zorunlu eğitim üç kademededen oluşmaktadır. Bunlar; okul öncesi (kindergarten), ilköğretim (Grundschule) ve ortaöğretim (Hauptschule)’dir. İlköğretimi bitiren öğrenciler için üç seçenek vardır. Bunlar; 5-6 yıl sürecek olan çıraklık eğitimi, 6 yıl sürecek olan mesleki eğitim ve akademik açıdan eğitimlerine devam etmek isteyenler için ortaöğretim II. kademe lise eğitimidir. (Erginer, 2007; Lehrplan des Deutschen Bildungsmisteriums, 2020).

Almanya'da öğretim programları, bakanlığın eğitim uzmanları tarafından her eyalete göre farklı hazırlanmaktadır. Okullar da bu öğretim programlarına bağlı kalarak kendi programlarını oluşturmaktadırlar. Programda öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılanması ve onların ilgilerinin keşfedilerek sorunlarının ayrıntılı cevaplanması amaçlanır. Okul programı bir yıllık çalışma planını, ders metotlarını, okulun işleyişini, eğitim kurslarını, konferansları, pedagojik bilgileri ve çeşitli projeleri kapsar. Öğretim programında yer alan konuların ve hedeflerin belirlenmesinde öğretmenler, ekonomistler, din adamları, okul aile birliği üyeleri gibi çeşitli kesimlerin görüşü de alınmaktadır. Öğretmene rehberlik eden öğretim programları ile dersler planlanarak öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşmasına çalışılmaktadır (Mittelstädt, 2000; Riedl, 2004; Lehrplan des Deutschen Bildungsministeriums, 2020).

Almanya'da tarih ders kitapları hem metot hem de içerik açısından çağdaş tarih öğretimine paralel olarak yenilenmiştir. Kitaplarda, savaşların olumsuzluklarından, insanlık tarihinde yarattığı derin izlerden, barışın gerekliliğinden bahsedilerek bir arada yaşama bilincinin geliştirilmesine değinilmiştir.¹ Araştırma kapsamında yer alan Berlin eyaleti tarih dersi öğretim programında tarih eğitimin amacı; öğrencilerin geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman arasında bağlantı kurarak olaylar, eylemler, yaşanan süreçler ve dönemler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Tarihsel kavrama, yorumlama, analiz, sentez, çıkarımda bulunma, kronolojik düşünme, kimlik bilinci, değişim bilinci, ekonomik-sosyal farkındalık ve ahlaki farkındalık gibi becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (Rahmenlehrpläne, 2020).

Almanya ve Türkiye imparatorluk dönemlerinden günümüze dek her alanda yoğun ilişki içerisinde bulunan iki ülkedir. Rusya Federasyonundan sonra Avrupa'nın en kalabalık nüfusuna sahip olan Almanya'nın bugünkü nüfusu yaklaşık olarak 82 milyondur. Bu nüfusun 3 milyonunu Türkler oluşturmaktadır. Avrupa'daki Türklerin yaklaşık %75'i Almanya'da yer

¹ Wolfgang Höpken, "Tarih Eğitiminde Yeni Yönelimler", Tarih Eğitime Eleştirel Yaklaşımlar, Yayına Haz: Oya Öymen, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yay., İstanbul 2003, s.46-47

almaktadır² (Globalvizyon, 2020). Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı, Almanya’da yaşayan, 15-18 yaş aralığında olan, ortaöğretime devam eden Türk gençlerinin öğrenim gördükleri okullardaki tarih eğitimi ve Türk tarihi ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Okulunuzda haftada kaç saat tarih dersi işlemektesiniz?
2. Tarih dersi süresi tarih eğitimi açısından yeterli midir?
3. Okulunuzda verilen tarih dersleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Tarih derslerinde Türk tarihine ayrılan süre ne kadardır ve bu süre yeterli midir?
5. Türk tarihi hakkında bilginiz ne kadar?
6. Türk tarihi ile ilgili öğrenmelerinizi nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
7. Eserlerini okuyup takip ettiğiniz Türk tarihçiler kimlerdir?

1. Yöntem

Almanya’da yaşayan Türk öğrencilerin tarih eğitimi ve Türk tarihi ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma nitel bir durum çalışması olarak planlanıp yürütülmüştür. Nitel araştırmalar; görüşme, gözlem, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen araştırmalardır. Olaylar, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde araştırılarak sonuçlar ortaya konulmaya çalışılır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırma bir durum (örnek olay) çalışmasıdır. Durum çalışmaları, ‘nasıl’ ve ‘niçin’ sorularını merkeze alarak, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine araştırmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011).

1.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; amaçlı örneklem tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme ile zengin bilgiye sahip olduğu varsayılan durumların derinlemesine çalışılmasına, araş-

2

http://www.globalvizyon.com/almanya/genel/birbakista_almanya.asp

tırılmasına imkân sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Maksimum çeşitliliğin sağlanabilmesi için araştırma kapsamında görüşülecek olan öğrencilerin belirlenmesi esnasında öğrencilerin farklı türde okullarda (meslek lisesi, düz lise vb.) eğitim görüyor olmalarına, farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip olmalarına, tüm yaşamlarını ve eğitim-öğretim sürecini Almanya'da geçirmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Almanya'nın Berlin şehrinde yaşayan ve orada öğrenimlerine devam eden 19 kadın 8 erkek olmak üzere toplam 27 Türk kökenli öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 16'sı meslek lisesine gitmektedir. Öğrenciler Almancanın yanı sıra Türkçe konuşmakta ve yazabilmektedirler.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümünde nitel görüşmelere katılan öğrencilere ait kişisel bilgilere yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise 7 sorudan oluşan görüşme soruları bulunmaktadır. Araştırma sorularının geliştirilmesi sürecinde araştırmanın iç geçerliliğini arttırmak amacıyla araştırma konusu ile ilgili alanyazın taraması yapılarak görüşme formunda kullanılacak olan sorular belirlenmiştir. Maddelerin amaç, anlam ve kapsam açısından değerlendirilmesi amacıyla alan uzmanı iki öğretim üyesinden ve üç branş öğretmeninden görüş alınmıştır. Bu aşamaların ardından edilen bilgilerden yararlanılarak forma son hali verilmiştir. Veri toplama sürecinde her bir katılımcı ile ortalama 20-25 dakika süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan hem katılım onayı hem de katılımcı teyidi alınmıştır.

1.3. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde ana hedef, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi kapsamında verilerin kodlanması, kategorileştirilmesi, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenerek tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamaları gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek 2011). Elde edilen verilerin yazılı dökümü yapılarak önce kodlar sonra da kategoriler oluşturulmuştur. İçerik

analizine yazılı dökümü yapılan verilerin tekrar tekrar incelenmesi ve analiz edilmesiyle başlanmıştır. Çözümleme aşamasında görüşüne başvuru alan öğrencilere birer kod numarası (Ö1, Ö2, Ö3 gibi) verilmiştir. İncelenen verilerde öne çıkan ve önem taşıdığı değerlendirilen yönler belirlenerek önce kodlar sonra da kategoriler elde edilmiştir. Oluşturulan kodlardan benzer özellik gösterenler beraber ele alınmış ve alt temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin en fazla önem verdikleri alt temaların hangileri olduğunu belirleyebilmek için alt temaların yinelenme sıklıkları (frekansları) hesaplanmıştır. Her bir tema kapsamında belirlenen alt temaları içeren öğrenci ifadelerinden aktarımlar sunulmuştur.

2. Bulgular

2.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 1. Okulunuzda haftada kaç saat tarih dersi işlemektesiniz?

Tarih ders süresi	f
Hiç	2
2 saat	13
4 saat	8
6 saat	2

Tablo 1 incelendiğinde öğrenciler tarih derslerini haftada 2 saat (f=13), 4 saat (f=8), 6 saat (f=2) görmektedirler. Ayrıca bu dersi almayan (f=2) öğrencilerin olduğu da görülmektedir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö5 “Benim okulum meslek okulu. Tarih dersi seçmeli ben seçmedim.”

Ö14 “Bizim okulda haftada 2 saat tarih dersi var.”

Ö21 “Ben mesleğimi öğrenmeye çalışıyorum. Derslerle çok fazla ilgilenmiyorum. Ailem de bir işim olmasını çok istiyor.”

2.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 2. Tarih dersi süresi tarih eğitimi açısından yeterli midir?

Yeterlilik	f
Yetersiz	18
Yeterli	4
Fikrim yok	2

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmı (f=18) tarih eğitimi açısından okuldaki tarih ders saatlerini yetersiz görürken az sayıda öğrenci yeterli (f=4) görmektedir. İki öğrenci (f=2) ise bu konuda herhangi bir düşünceleri olmadığını dile getirmiştir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö8 “ İki saat bence yeterlidir tarih fazla ilgimi çekmiyor zaten.”

Ö17 “Okulumda haftada 4 saat tarih dersi görüyorum. Ben şahsen daha fazla olmasını isterim çünkü bence tarihi bilmek öğrenmek eskiden olmuş ve yapılmış hataların tekrar olmasını engelliyor.”

Ö12 “Benim okulumda yetersiz. Tarihe ilgi duyuyorum ama pek zamanım yok. Okulda öğretmenler anlatıyor bu bilgi de bana yetmiyor.”

2.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 3. Okulunuzda verilen tarih dersleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Tarih dersleri	f
Objektif	7
Tarafli	6
Dünya tarihi odaklı	8
Hitler	4
Avrupa tarihi	3
Verimli	6
Az bilgi	7

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin okullarında eğitim aldıkları tarih dersleri hakkındaki düşünceleri; objektif (f=7), taraflı (f=6), dünya tarihi odaklı (f=8), Hitler (f=4), Avrupa tarihi (f=3), verimli (f=6), az bilgi (f=7) olduğu yönündedir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö21 “Bana göre Almanya'da tarih dersi oldukça verimli daha fazla Avrupa'nın geçmişi yani tarihi hakkında ders veriliyor.”

Ö16 “İyi dünya tarihini öğreniyoruz. Alman tarihine karşı normal bir bakış açıları var.”

Ö8 “Almanlar ve Fransızlar çok anlatılıyor. Bir de Hitler çok anlatılıyor. Hiç başka bir açıdan anlatılmıyor. Almanlar hep iyi gösteriliyor.”

2.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 4. Tarih derslerinde Türk tarihine ayrılan süre ne kadardır ve bu süre yeterli midir?

Süre	f
Az	13
Çok az	8
Yok	4
Yeterlilik	
Yetersiz	19
Yeterli	2

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler tarih derslerinde Türk tarihine ayrılan sürenin yok (f=4), az (f=6) ve çok az (f=6) olmak üzere üç ana tema üzerinde yapılandığı görülmektedir. Öğrencilerden 2’si (f=2) bu sürenin yeterli olduğunu, 19’u ise yetersiz (f=19) olduğunu ifade etmiştir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö25 “Asya’daki Türk tarihi, Osmanlı tarihini daha çok anlatmalarını isterdim. Çok az anlatılıyor derslerde. Bu yüzden kendim araştırmak zorunda kalıyorum.”

Ö9 “Avrupa tarihi, Fransız tarihi fazlasıyla oluyor. Türk tarihi pek konuşulmüyor. Sadece Osmanlı dersini gördük. Kısa!”

Ö17 “Türk tarihi ile ilgili bilgilere çok yer verilmiyor. Programdaki ve kitaplardaki bilgiler var. Öğretmenler farklı bir şey anlatmıyor.”

2.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 5. Türk tarihi hakkında bilginiz ne kadar?

Türk tarihi bilgi	f
Yok	5
Çok az	8
Biraz	6
Yeterli	3
Yetersiz	5

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin Türk tarihi hakkındaki bilgileri yok (f=5), çok az (f=8), biraz (f=6) yeterli (f=3) ve yetersiz (f=8) olduğu görülmektedir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö17 “Atatürk’ün hayatını öğrenmedik. Türkiye Cumhuriyeti’nin tarihini bilmiyorum. Osmanlı zamanı konuştuk derste o da çok az idi. Hatırlamıyorum.”

Ö3 “Türk tarihi hakkında azıcık olsa bilgi verilmediği için üzücü buluyorum.”

Ö9 “Tarihimi, geçmişimi, atalarımı daha iyi tanımak bilmek isterdim. Büyük bir imparatorluk yıkılmış ama nedenlerini pek bilemiyorum. Yeni kurulan cumhuriyette neler nasıl yaşandı çok bilmiyorum.”

2.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 6. Türk tarihi ile ilgili öğrenmelerinizi nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

Tarih öğrenme	f
Okul	5
Öğretmen	4
İnternet	10
Aile	6
Cami	8
Baba	4
Kitap	7
Dizi	4

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin Türk tarihini okul (f=5), öğretmen (f=4), internet (f=10), aile (f=6), cami (f=8), baba (f=4), kitap (f=7) ve dizi (f=4)’den öğrendikleri görülmektedir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö22 “Arada sırada babam tarihimizle ilgili bilgi veriyor. Tarihi dizileri de izliyorum. Ertuğrul beyi diziden tanıdım mesela.”

Ö21 “Türk tarihini camide öğrendim. Cami de hocamız ve gelenler Osmanlı’yı anlattı bir de eski Türkleri orada öğren-

dim. Müslüman olmadan önce Asya'da nasıl yaşadıklarını devlet kurduklarını.”

Ö20 *“Annem pek bilmiyor. Babam bazen anlatıyor ama karıştırıyor. Türkiye Cumhuriyeti'ni, Atatürk'ü, yaptığı savaşları merak ediyorum, internette araştırıyorum.”*

2.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 7. Eserlerini okuyup takip ettiğiniz Türk tarihçiler kimlerdir?

Tarihçi	f
Yok	24
İlber Ortaylı	2

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f=24) bir tarihçiyi takip etmediği - okumadığı, yalnızca iki (f=2) öğrencinin İlber Ortaylı'yı okuduğu ve takip ettiği görülmektedir. Bu konudaki örnek öğrenci görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

Ö11 *“İlber Ortaylı'yı tanıyorum. Youtube'dan izliyorum. Tarihimizi anlatıyor.”*

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Avrupa Birliği'nin en kalabalık ülkesi olan Almanya'da göçmen nüfus içerisinde Türkler önemli bir paya sahiptir (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2020). Bu durum yapılan araştırmaların merkezine Türk toplumunun alınmasına neden olmaktadır. Türklerin yaşadığı sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel sorunlar araştırmaların odak noktasını oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin devam ettikleri okullarda tarih derslerinin az olduğu ve bu durumun tarih eğitimi açısından yetersiz olduğu yönündedir. Elbette ki bu durum araştırmaya katılan çalışma grubunun devam ettiği okul türleri ile ilgili olabilir. Alman eğitim sistemi içerisinde Türk öğrencilerin meslek okullarını daha fazla tercih ettiği görülmektedir. Almanya'da mesleki okula girmek akademik okullara girmekten daha kolaydır (Şahin, 2013).

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, tarih derslerinin objektif bir şekilde işlenmediğini söylemek mümkündür. Araştırmada, tarih derslerinde Hitler ile ilgili bilgilere, Avrupa tarihine ve dünya tarihine daha fazla yer verildiği, Türk tarihine yönelik verilen bilgilerin ise az olduğu bulgusuna

ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar Almanya’da ders kitaplarında “Almanlar” ve “Yabancılar” şeklinde iki ayrı toplum mesajı verildiğini, bu iki toplumun bir arada uyumlu yaşayabileceği mesajının ise örtük olarak iletildiğini ortaya koymuştur (Gürses, 2010; Dedeoğlu, 2013). Yurdakul (2018) da araştırmasında eğitim düzeyi yüksek Alman vatandaşlarının, Türkleri kabul ettiğini ancak Alman halkının büyük bir kısmının **Türkleri** yabancı olarak gördüğünü ve geri gitmelerini istedikleri bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre tarih derslerinde Türk tarihine ayrılan süre az ve yetersizdir. Bununla birlikte öğrencilerin Türk tarihi ile ilgili bilgi düzeyleri alt düzeydedir. Yapılan araştırmalar Almanya’da göçmen topluluklar içinde en fazla nüfusa sahip olan topluluk olan Türklerin en önemli sorununun eğitim sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. İlk göçlerle birlikte yaşanmaya başlanan uyum merkezli kültürleşme sorunu maalesef engellenemeyerek devam etmiş, bu durum 3. ve 4. nesil olarak adlandırılan yeni nesilleri de etkilemiştir. Özellikle yeni neslin Türkçeyi yeterince bilmemesi, Türkçeye çok fazla hakim olmamaları, Almanya Türkçesi olarak adlandırılan yeni bir dil kullanımı ile Türkiye Türkçesini bozuk olarak kullanmaları, Türk kimliğini unutmaları, baskın dil ve baskın kültürün etkisini yoğun olarak yaşamaları ve Alman ders kitaplarında Türk tarihinin az yer alması (Arslan, 2006; Perşembe, 2010; Şahin, 2010; Yıldız, 2012; Bekar, 2013) araştırmaya katılan öğrencilerin Türk tarihi ile ilgili bilgilerinin az olmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Araştırmada öğrencilerin Türk tarihi ile ilgili bilgilere; okul dışındaki gündelik yaşantıları içerisinde karşılaştıkları bireylerden, internet üzerinden, ailelerinden ve cami eğitimi sırasında öğrendikleri bilgilerden ulaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Aileler kendi bildikleri, öğrendikleri bilgiler ile çocuklarına kültür aktarımını sağlamaya çalışmaktadırlar. Ancak bu bilgilerin ve çocukların internet üzerinden öğrendikleri tarihi bilgilerin doğruluğu ve objektifliği düşündürücüdür. Cami eğitiminde ise camilerde görevli kişilerin Türk tarihi konusunda bilgilerinin ne kadar olduğunun bilinmemesi, görevlilerin dil problemi yaşamaları, görevli sayısının az olması, Almanya’da yaşayan çocuklara yönelik eğitim materyallerinin yetersiz kalması (Kaymakcan,

2005; Latifoğlu, 2015) gibi sıkıntılar yaşanması Türk tarihinin camiye gelen çocuklar tarafından öğrenilmesini zorlaştırmaktadır.

Araştırmanın son alt amacına yönelik olarak toplanan bulgu ise, araştırmada katılımcı olarak yer alan öğrencilerden çok azının Türk tarihçilerinden İlber Ortaylı'yı tanıdıkları ve eserlerini takip ettikleri yönündedir. Ülkemizde geçmişte ve günümüzde çok önemli tarihçiler yetişmiştir (Öztürk ve Yıldız, 2013; Şimşek, 2016; Şimşek, 2017). Türk tarihçilerinin ve eserlerinin Almanya'da yaşayan Türk öğrencilere tanıtılması gerekmektedir.

Almanya'da Türkler haricinde başka milletlerden yabancı öğrenciler de vardır. Bu çalışma tek başına Almanya'daki tarih öğretim yaklaşımı için genel sonuçlara varmamıza yetmese de ufuk açıcı olması ve diğer çalışmalarla karşılaştırma yapma olanağı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça

- ASLAN, S. (2010). Sivil toplum ve demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 357-374.
- ATA, B. (2014). İngiltere ve ABD'deki tarih eğitimi araştırmalarını toplu bir değerlendirme (Çeviri makale). *Turkish History Education Journal*, 3(2), 228-235.
- AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI (2020). https://www.ab.gov.tr/almanya_234.html
- BEKAR, B. (2013). Almanya'da Türkler ve Türkçe. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 771-787.
- COUNCIL OF EUROPE (2020). <https://www.coe.int/en/web/history-teaching/>
- DAVARCI, A. (2006). *Alman İlk ve Orta Öğretim Tarih Ders Kitaplarında Metodoloji ve Türk İmajı Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- DEDEOĞLU, H. (2013). Almanya'da Bavyera eyaleti ilköğretim ders kitaplarında Türk imgesi üzerine bir analiz. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 401-417.
- ERGİNER, A. (2007). *Avrupa Birliği eğitim sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- GLOBALVİZYON (2020). http://www.globalvizyon.com/almanya/genel/birbakista_almanya.asp
- GÜRSES, F. (2010). Siyasal gündemin yurttaşlık kavramına etkileri: ders kitapları üzerinden bir inceleme. 5. *Karaburun Bilim Kongresi* (2-5 Eylül 2010).
- HÖPKEN, W. (2003). *Tarih eğitiminde yeni yönelimler, tarih eğitimine eleştirel yaklaşımlar* (Yayıma Haz: Oya Öymen). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 46-47.
- KAYMAKCAN, R. (2005). Diyanet hizmetleri bağlamında Avrupa'daki Türk gençlerinin eğitimi, *III. Din Şurası* (Ed. Mehmet Bulut). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- LATİFOĞLU, F. (2015). Yurt dışında görev yapan din görevlilerinin problemleri: Almanya örneği. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1(2), 1 – 15.
- LEHRPLAN DES DEUTSCHEN BILDUNGSMİNİSTERIUMS (2020). <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/schulpraxis/lp.html>.
- MİTTELSTÄDT, H. (2000). *Praxishandbuch Öffentlichkeitsarbeit von Schulen*. Berlin: Cornelsen Verlag.
- ÖZTÜRK, N. ve YILDIZ, M. (2013). *Osmanlı tarihçileri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- PERŞEMBE, E. (2010). F. Almanya'nın Baden-Württemberg eyaletinde eğitim sistemi ve Türk göçmen çocuklarının eğitim sorunları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 0(29), 55-80.

- RAHMENLEHRPLÄNE (2020). https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/fileadmin/bbb/unterricht/rahmenlehrplaene/Rahmenlehrplan_projekt/amtliche_Fassung/Teil_C_Geschichte_2015_11_10_WEB.pdf
- RİEDL, A. (2004). *Grundlagen der Didaktik*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 17-19.
- SAFRAN, M. (1994). Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri. XII. *Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 12- 16 Eylül.
- SAFRAN, M. ve ATA, B. (1996). Barışçı tarih öğretimi üzerine çalışmalar: Türkiye’de tarih kitaplarında Yunanlılara ilişkin öğrenci görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 11-26.
- ŞAHİN, B. (2010). Almanya’daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunun kuşaklar arası karşılaştırması: kültürleşme. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(55), 103-134.
- ŞAHİN, S. (2013). Almanya’ya Türk vatandaşlarının göçünün 51. yılı kazanımlar ve tehditler. *Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, 1, 1–16.
- ŞİMŞEK, A. (2016). *Türk tarihçileri* (Ed. Ahmet Şimşek). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- ŞİMŞEK, A. (2017). *Yaşayan Türk tarihçileri* (Ed. Ahmet Şimşek). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- YALI, S. (2016). Avrupa’da tarih eğitimi ve öğretimine yönelik girişimler ve Avrupa Birliği’nin katkısı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 291-306.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Beşinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*. Ankara: T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.